

Un parèntesi lluminós

Art i arts

JUAN BUFILL

"Soc gairebé feliç, treball molt, però l'infern de la civilització em crida amb crits negres...". Aquest fragment d'una carta de l'artista canari Óscar Domínguez al seu amic Eduardo Westerdahl indica el seu estat d'ànim cap a l'any 1951, just una mica abans d'entrar en el sinistre període final que el va portar al suïcidi. El 1953 es van agreujar els seus problemes psíquics i també l'acromegàlia, una malaltia degenerativa. La perspectiva d'anar patint deformacions corporals creixents el va acabar de decidir a fer realitat el que ja havia pintat en un autoretrat de l'any 1933, on apareixia la seva cara amb un braç llarg que presentava un tall sagnant a l'altura del canell. La nit del 31 de desembre del 1957 va decidir que no aniria a aquella festa on l'esperaven amics com Man Ray i Max Ernst, i que no viuria l'any nou.

Els qui vulguin trobar a la seva pintura imatges i senyals de mals presagis, ho tenen fàcil. Hi abunden els martiris sadomasoquistes, com a *Màquina de cosir electro-sexual* (1934), així com un objecte que solia portar amb ell: el revòlver. I també hi ha indicis biogràfics. Per exemple, el mateix any 1952 va pintar *Revòlver* i va iniciar la seva decadent aventura o desventura amb Marie-Laure de Noailles, vescomtessa i digna descendent del marquès de Sade, el sàdic que, sense ser el primer

que ho era, va donar nom a la seva conducta.

Hi ha identitats molt complexes i canviants. La vida d'Oscar Domínguez sovint va semblar que estava marcada per una pulsio destructiva que convivía amb la seva faceta simpàtica. El fotògraf Brassai descrivia així Domínguez: "Picasso té debilitat per aquesta mena d'ós (...) Li agrada el seu esperit vivaç i el seu humor negre i pot ser que també el que hi ha de violent i inquietant a la seva sang espanyola. Aquest cossàs, aparentment pacífic, oculta un dimoni, i ningú no està segur quan, amb la col·laboració de l'alcohol,

s'enfurisma. (...) He vist Domínguez brandar una navalla amb el botó a punt o el revòlver, creant el pànic i fent el buit al seu voltant".

La mostra que presenta a Barcelona la galeria Marc Domènech fins al 30 d'octubre –i Guillermo de Osma a Madrid

Brassai: "Picasso té debilitat per aquesta espècie d'ós. Li agrada el seu esperit vivaç i el seu humor negre"

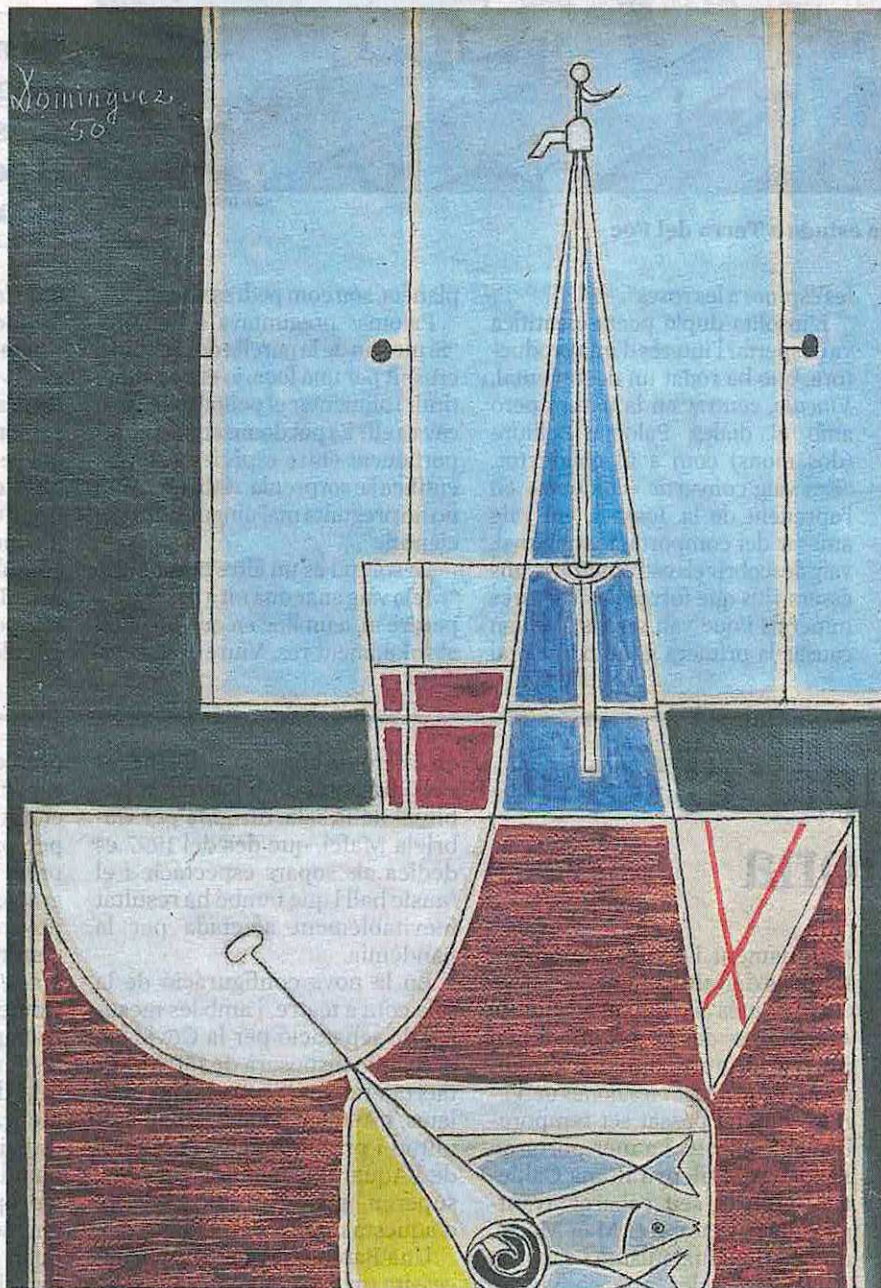
des del 12 de novembre– se centra en els pocs anys de serenitat i equilibri que el pintor va poder gaudir. Especialment, el trienni 1949-1951 va ser una mena de parèntesi lluminós en la seva tempestuosa trajectòria vital i artística.

I això es va deure a una certa estabilitat emocional, a l'èxit crític –l'artista comprès es calma com les feres amb certa música–, i potser també a un alliberament de la influència de Picasso i els seus minotaures sexuals i d'aquell surrealisme inspirat en l'esmentat marquès.

El 1949 havien desaparegut aquells influxos que van configurar la seva obra als anys quaranta i als anys trenta del segle XX. El títol de l'exposició –*El triple traç*– destaca una característica formal del període 1949-1952 que els textos del catàleg presenten com a pròpia de Domínguez. És cert que la pintura de Domínguez en aquesta penúltima fase era molt personal, de vegades amb afinitats amb Juan Gris i Georges Braque. Tot i això, Paul Klee ja havia fet el 1938 bastantes pintures on les línies, envoltades per una aura de pintura, com les riberes d'un riu, tenien un aspecte de traç triple.

Tot i que en aquesta mostra predomina l'equilibri i la claredat, hi abunden els híbrids i les fusions surrealistes, els detalls lleugerament inquietants, visibles per exemple en aquest *Fruijer menja-fruïtes* del 1949, que té dents; a la calavera de vaca associada a *L'arquer*; als cavalls que porten esperons –ells, en lloc dels seus genets–, o en diversos retrats d'animals psicològics.

Una de les bèsties més vistoses és un retrat de grup familiar, l'oli *La família*, del 1950. En aquest quadre la família apareix com un sol animal, que inclou aquell fill que l'artista no va tenir. ●

Anys de serenitat. 'Natura morta amb síf i llana de sardines', un dels quadres del canari Óscar Domínguez que s'exposen a la galeria Marc Domènech fins al 30 d'octubre i des del 12 de novembre a Madrid